

NBP

Narodowy Bank Polski

Departament Stabilności Finansowej/ Narodowy Bank Polski

Zasobność gospodarstw domowych w Polsce

Raport z badania pilotażowego 2014 r.

Warszawa, 17 listopada 2015 r.

Poglądy wyrażone w prezentacji reprezentują stanowisko autorów, a nie Narodowego Banku Polskiego

Badanie Zasobności Gospodarstw Domowych (BZGD) - uzasadnienie

Brakuje szczegółowych i kompletnych danych o majątku i zadłużeniu gospodarstw domowych w Polsce

- **Wiemy**: ile zarabiają i na co wydają GD w Polsce (Badanie Budżetów Gospodarstw Domowych/EU – SILC)
- **Nie wiemy**: czy i jakie rezerwy finansowe GD mają na wypadek utraty pracy lub wzrostu kosztów kredytu.
- **Inne pytania, na które pomoże nam odpowiedzieć ankieta:**
 - Jaki jest majątek gospodarstw domowych, z czego się składa?
 - Jak jest rozkład majątku w populacji (nierówności)?
 - Jakie ryzyko finansowe podejmują gospodarstwa domowe?
 - Jak jest związane z tym krótko- i długoterminowe ryzyko dla stabilności finansowej?

Czym jest Badanie Zasobności Gospodarstw Domowych (BZGD)

Ankieta dostarczająca kompletny opis sytuacji finansowej gospodarstw domowych w Polsce, w tym zgromadzonych zasobów (aktywów) i zaciągniętych zobowiązań (pasywów)

■ Badanie ankietowe – jądro BZGD

- Formularz ankiety
 - Sytuacja finansowa GD i dodatkowo informacje nt. cech socjoekonomicznych i demograficznych
 - Polska wersja modelowego kwestionariusza, stosowanego przez ECB (projekt: *Household Finance and Consumption Network*)

- Realizacja (styczeń – luty 2014 r)
 - Próba 7000 gospodarstw, ok. **3500 odpowiedzi** (zwrotność ankiety: 52% - powyżej oczekiwań)

Wyniki badania

Majątek

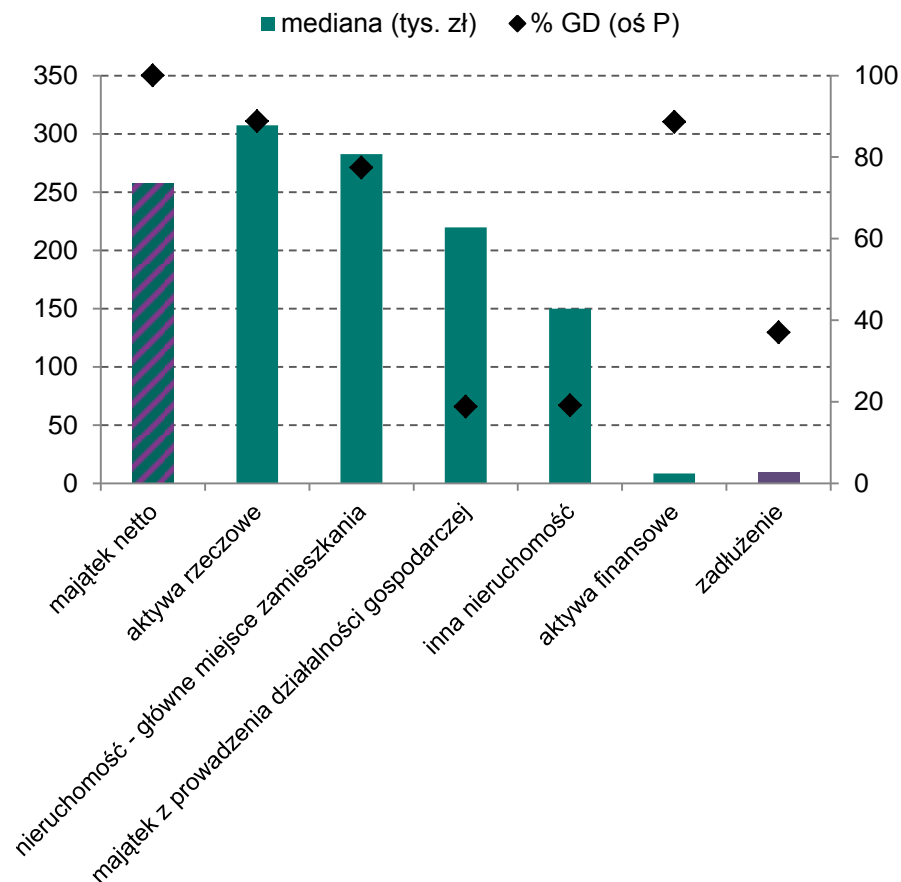
Majątek i jego składniki

Ile wynosi przeciętny (mediana) majątek i z czego się składa?

- **Majątek netto** - 257,0 tys. zł
- **Aktywa rzeczowe** - 307,4 tys. zł
 - Główne miejsce zamieszkania (GMZ) - 282,6 tys. zł
 - Majątek z prowadzenia działalności gosp. 219,7 tys. zł
 - Inna nieruchomość – 150,0 tys. zł
- **Aktywa finansowe** - 8,6 tys. zł
- **Zadłużenie** - 10,0 tys. zł

- **Struktura majątku:**
 - Aktywa rzeczowe – 95,2%
 - Debt-to-Assets –6%

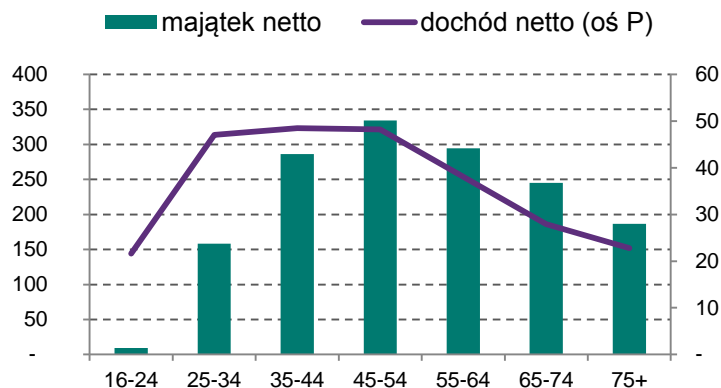
Majątek netto i jego składniki (mediana, odsetek GD)

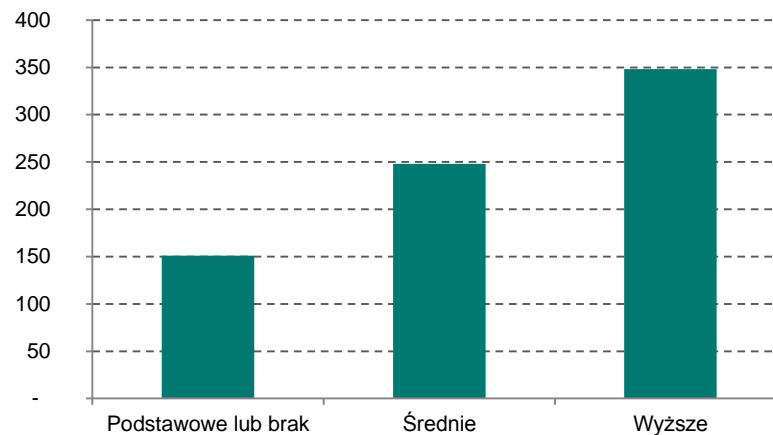
Co sprzyja bogactwu?

- Dochody, wiek głowy GD, wykształcenie, status na rynku pracy, klasa miejscowości

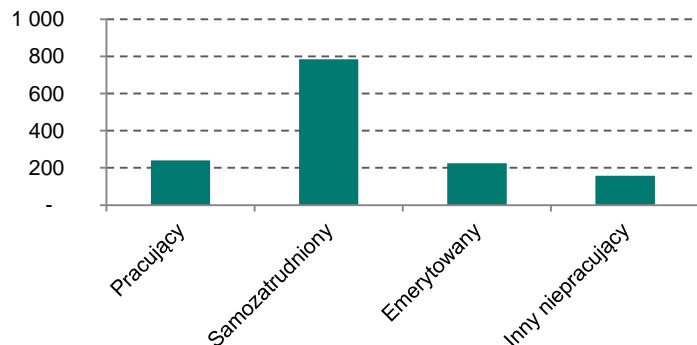
Majątek netto i roczny dochód netto wg wieku osoby referencyjnej (mediana w tys. zł)

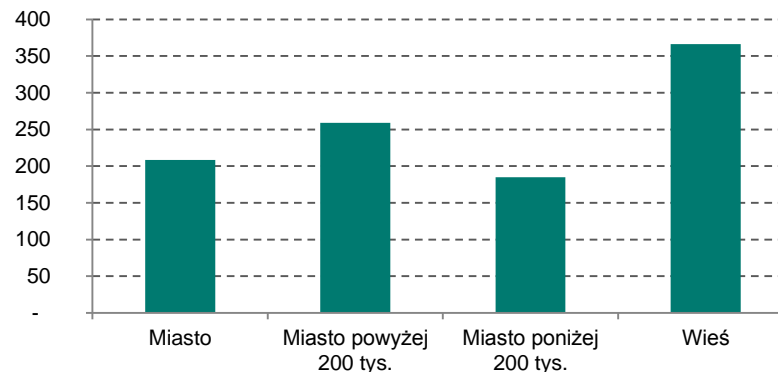
Majątek netto wg wykształcenia osoby referencyjnej (mediana w tys. zł)

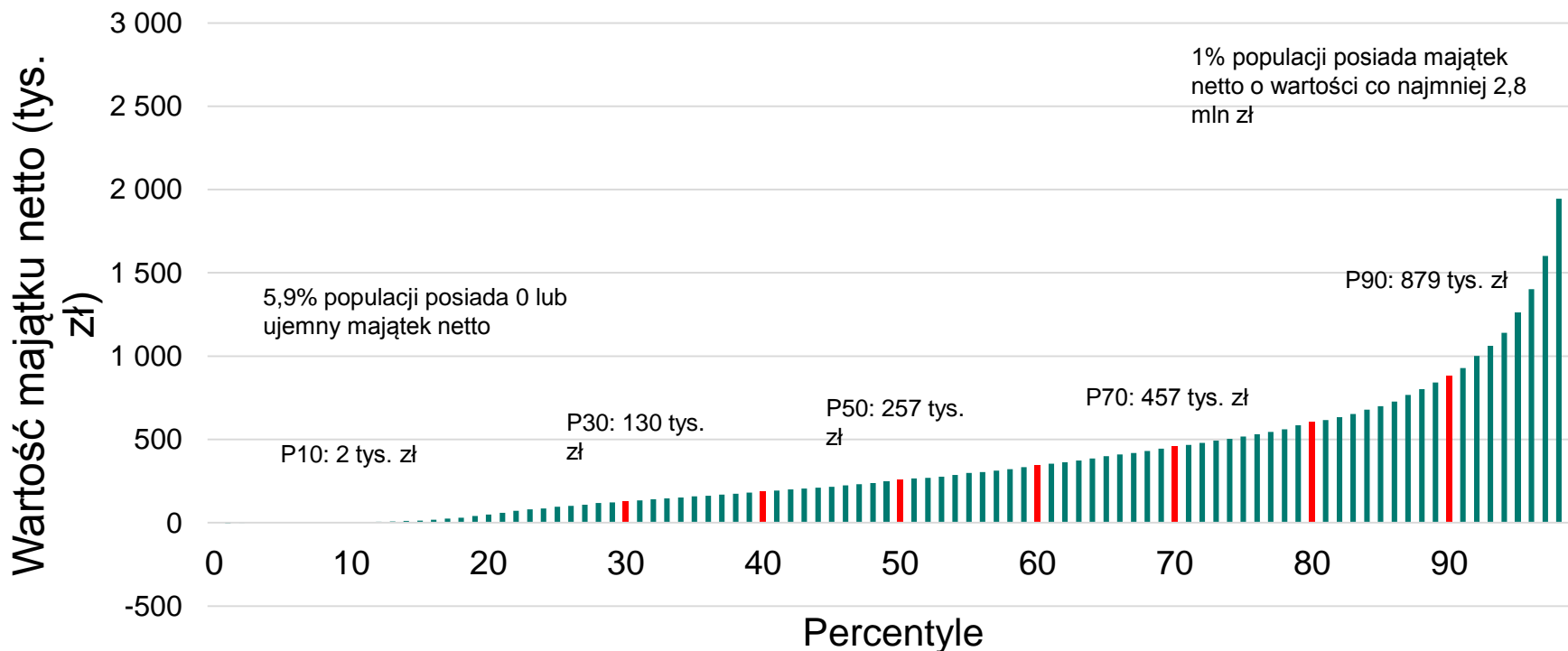
Majątek netto wg statusu na rynku pracy osoby referencyjnej (mediana w tys. zł)

Majątek netto wg klasy miejscowości (mediana w tys. zł)

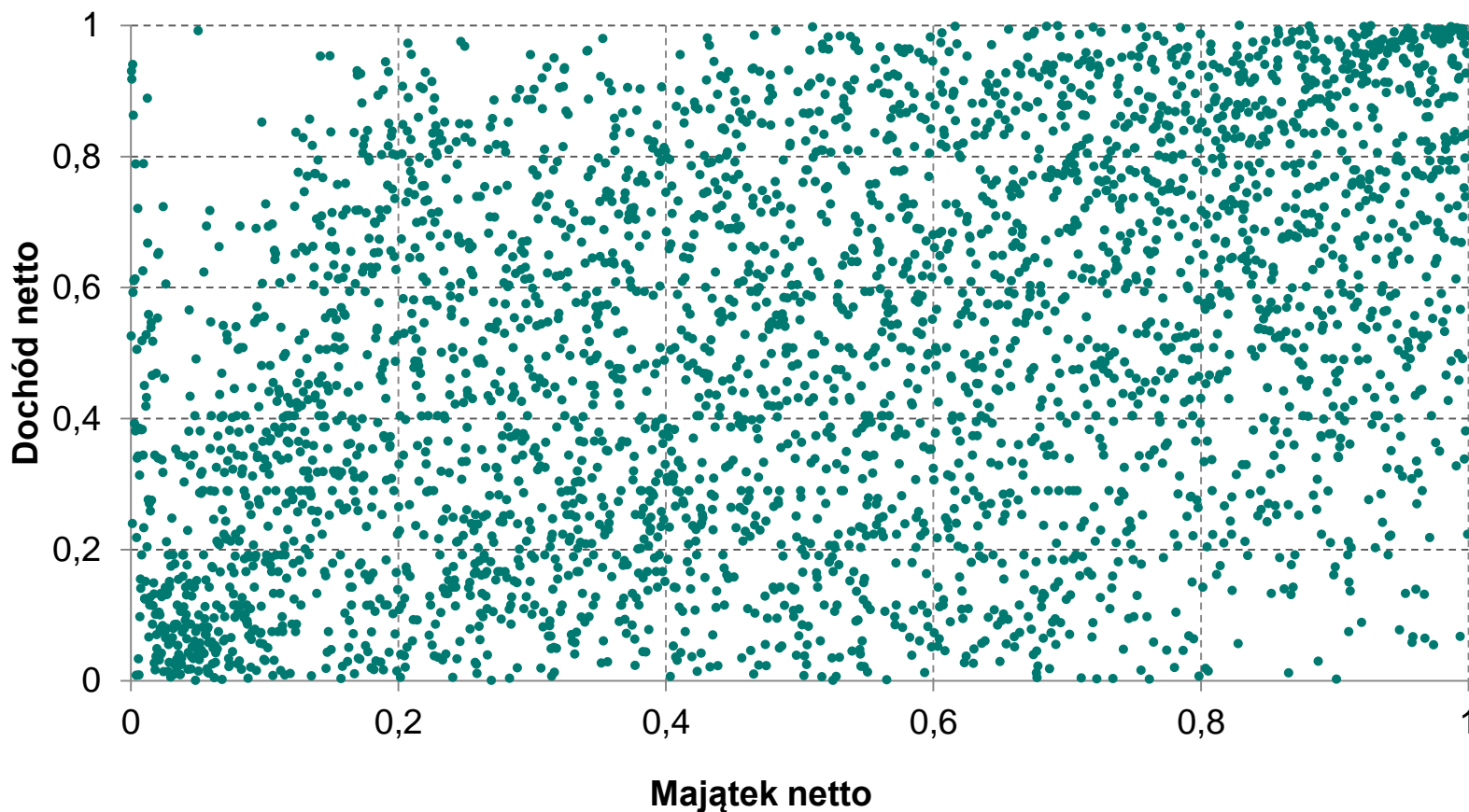

Nierówności majątkowe

- **Nierówności majątkowe są wyższe niż dochodowe.** Ta relacja jest obserwowana na całym świecie. Współczynnik Giniego w Polsce wynosi 0,58 dla majątku jest wyższy niż dla dochodu, który wynosi 0,38.
- Oznacza to, że 10% najbardziej zasobnych GD posiada ok. 37% całkowitego majątku netto, zaś 20% najmniej zasobnych jedynie 1%.

Majątek jest powiązany z dochodem

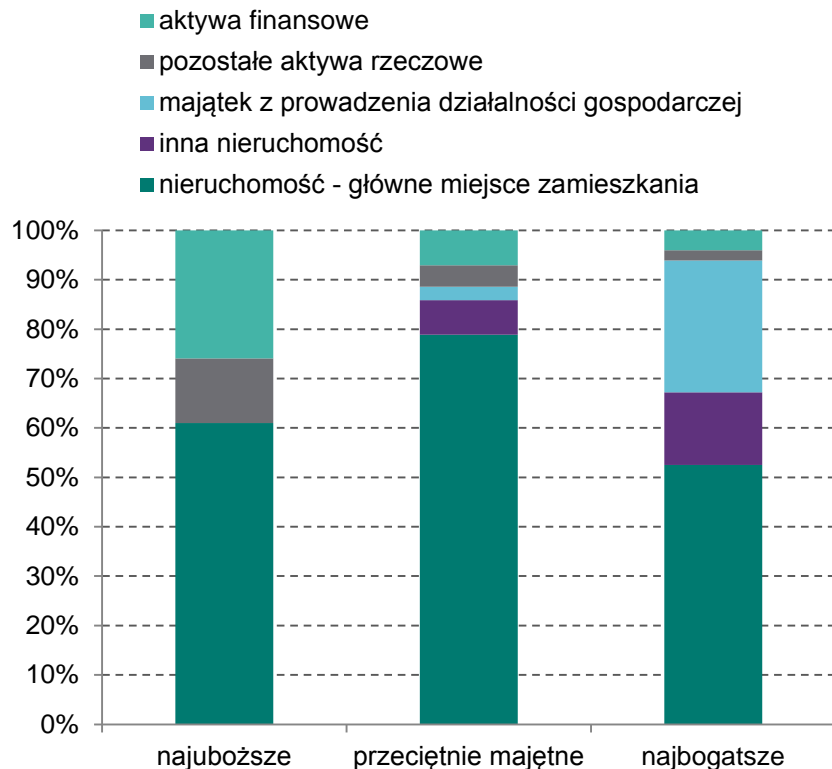

Źródło: BZGD, NBP.

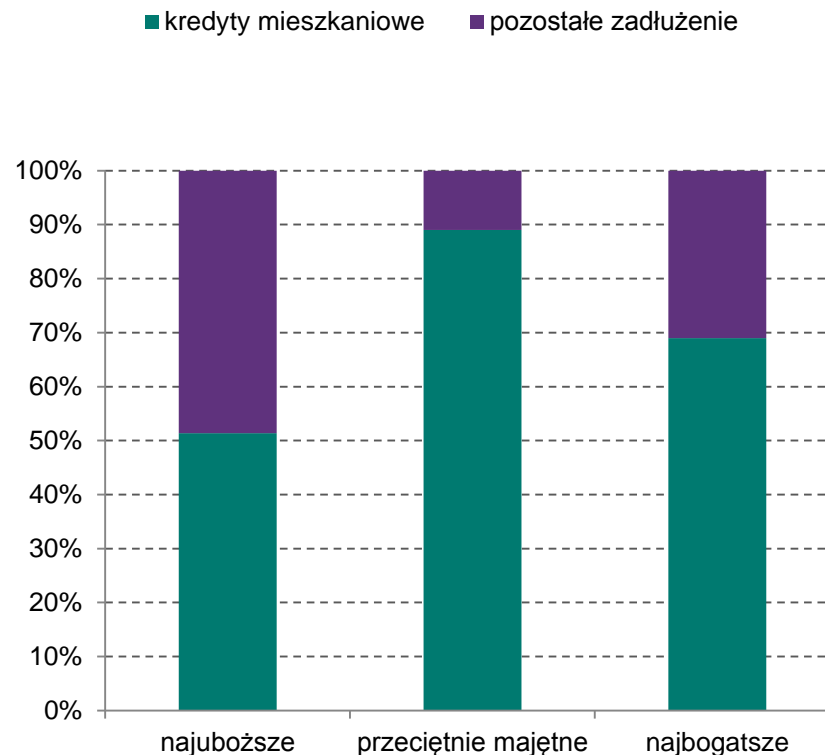
- **Większość najuboższych gospodarstw to te najmniej zarabiające, większość najzamożniejszych to te najlepiej zarabiające.**

Struktura majątku zmienia się wraz z zamożnością gospodarstwa

Struktura aktywów

Struktura pasywów

- **Wśród najmniej majątnych bardzo ważną rolę odgrywają aktywa finansowe i samochody (jedynie 1,5% jest właścicielem GMZ)**
- **wśród średniozamożnych dominującą rolę odgrywa główne miejsce zamieszkania (posiada je ponad 95% gospodarstw)**
- **Wśród najzamożniejszych wrasta rola innych nieruchomości i wartości firm**

Polska na tle krajów strefy euro

■ Majątek netto

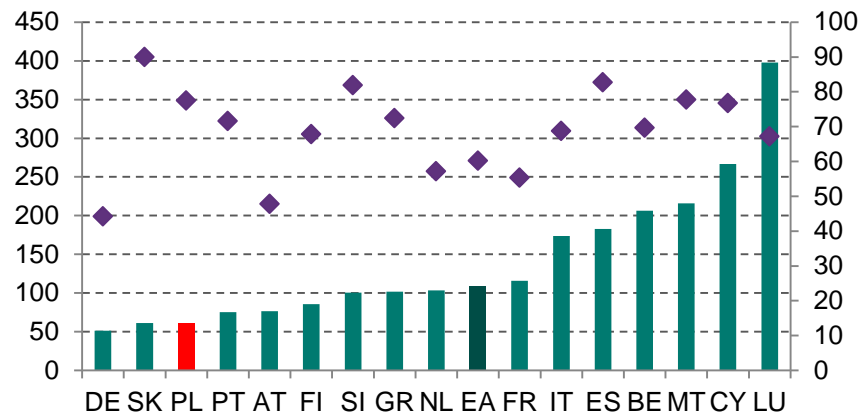
- Pozycja względem krajów strefy euro *generalnie* zgodna uszeregowaniem wg PKB per capita, ale....
- Duża rola własności głównego miejsca zamieszkania...
- Częste posiadanie majątku związanego z prowadzoną działalnością gospodarczą o znacznej wartości
- Relatywnie niskie nierówności majątkowe (Gini: 52% vs. 68%)

■ Zadłużenie (w relacji do aktywów)

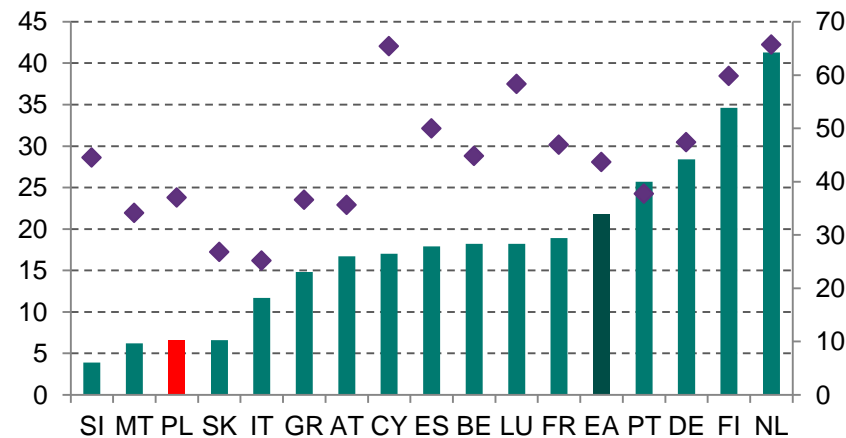
- Polskie gospodarstwa domowe znacząco niżej zadłużone względem krajów strefy euro (6% vs. 22%)
- Powszechność zaciągania długu niższa...

■ mediana majątku netto (tys. euro)

◆ % gospodarstw domowych posiadających nieruchomości stanowiącą główne miejsce zamieszkania (oś P)

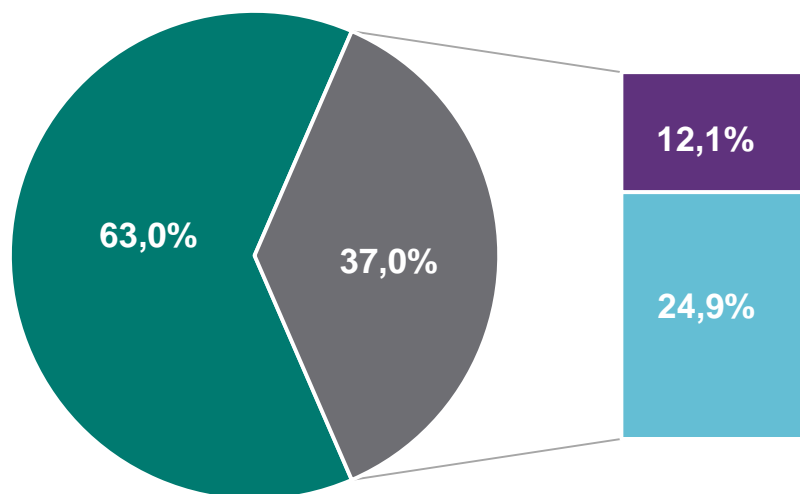
■ wskaźnik DTA ◆ % zadłużonych gospodarstw domowych (oś P)

Zadłużenie

Zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce

Odsetek zadłużonych

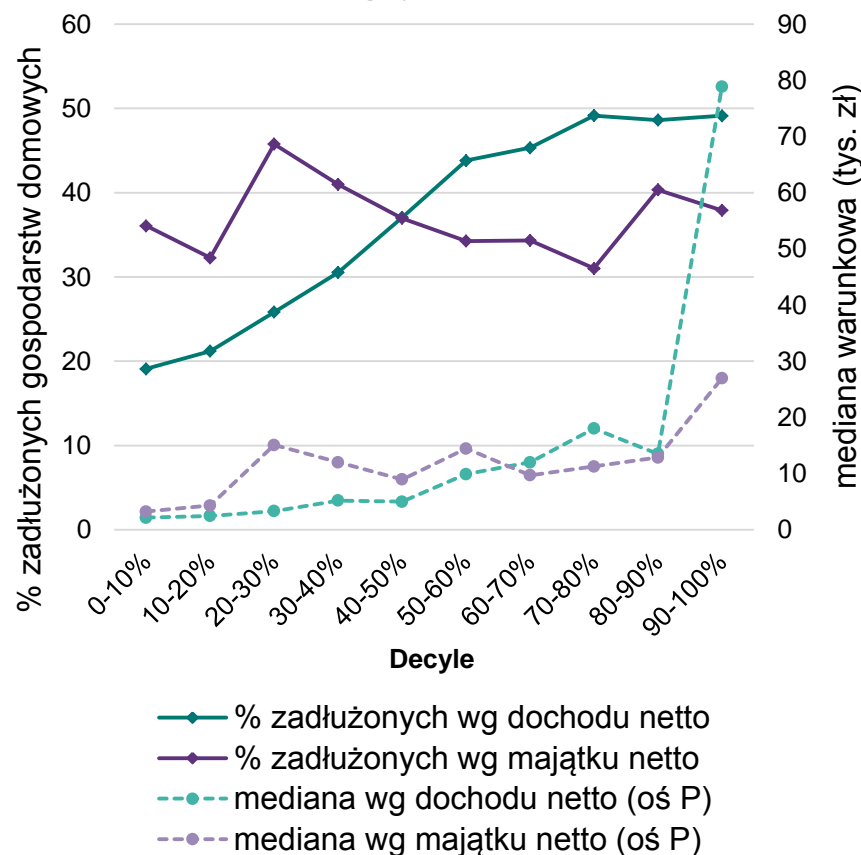

- Niezadłużeni
- Zadłużeni kredytem mieszkaniowym
- Zadłużeni kredytem innym niż kredyt mieszkaniowy

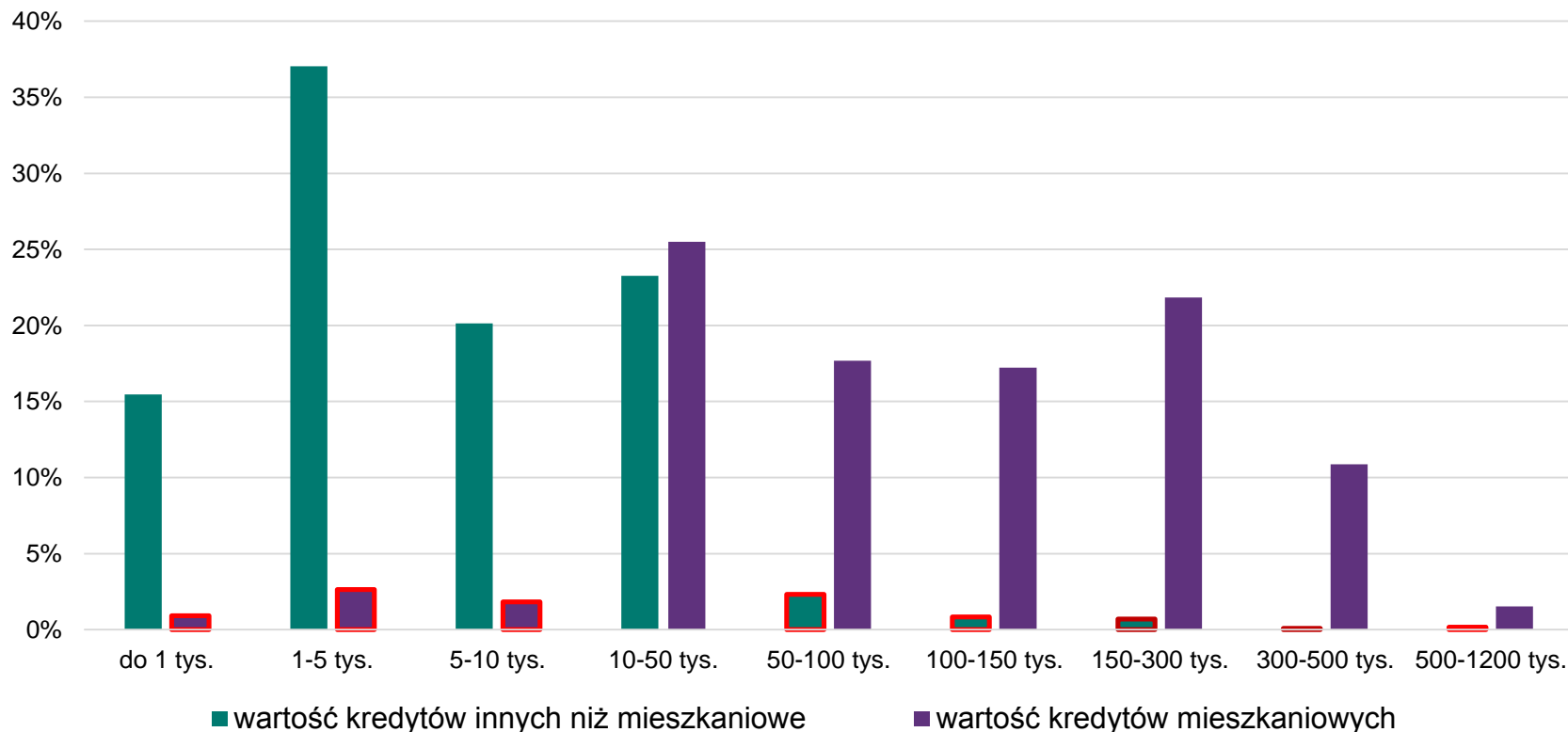
Źródło: BZGD, NBP.

Mediana wartości zadłużenia = **10 tys. zł.**

Odsetek zadłużonych i mediana wartości zadłużenia względem dochodu netto

Rozkład wartości zadłużenia w podziale na rodzaj kredytów

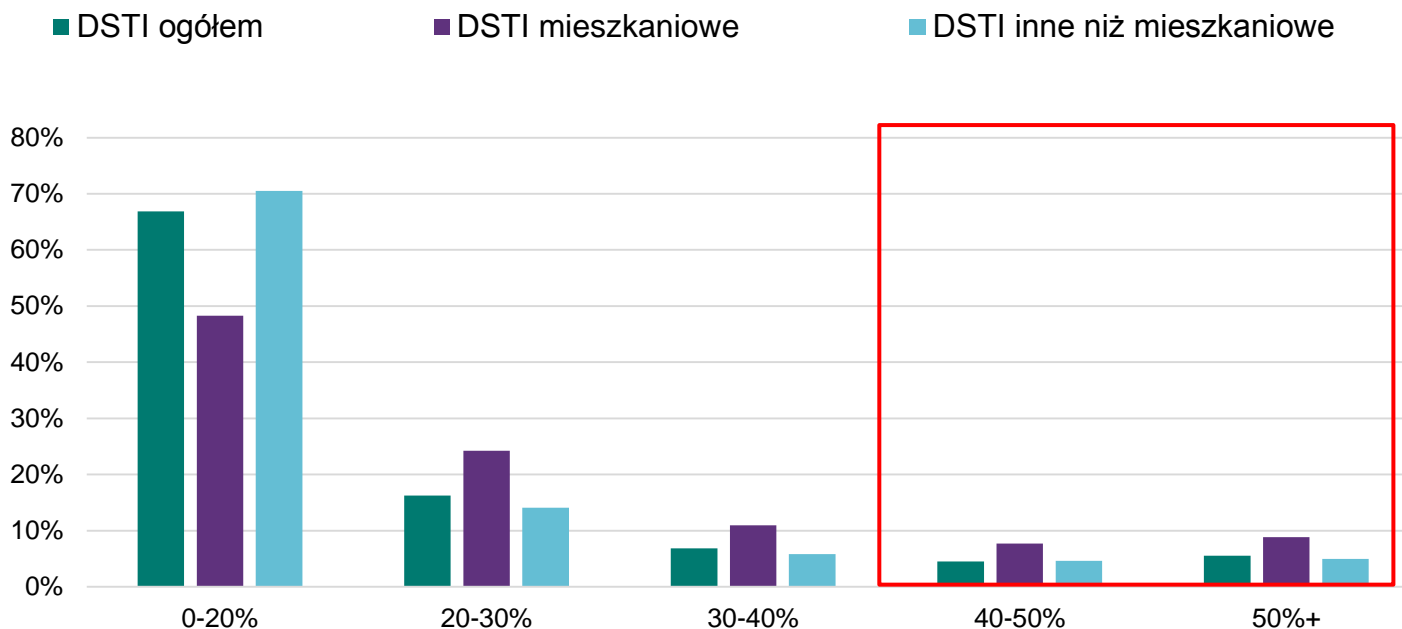

Źródło: BZGD, NBP.

- Mediana wartości kredytu mieszkaniowego = **104 tys. zł**;
- Mediana wartości kredytu innego niż mieszkaniowy i pożyczki = **5 tys. zł**;
- ok. **5,5%** kredytobiorców mieszkaniowych z niskim bieżącym zadłużeniem - *do 10 tys. zł*;
- ok. **4,0%** wysoko zadłużonych kredytem innym niż mieszkaniowy lub pożyczką - *powyżej 50 tys. zł*.

Wskaźnik miesięcznej obsługi długu do dochodu netto (*Debt-Service-to-Income - DSTI*)

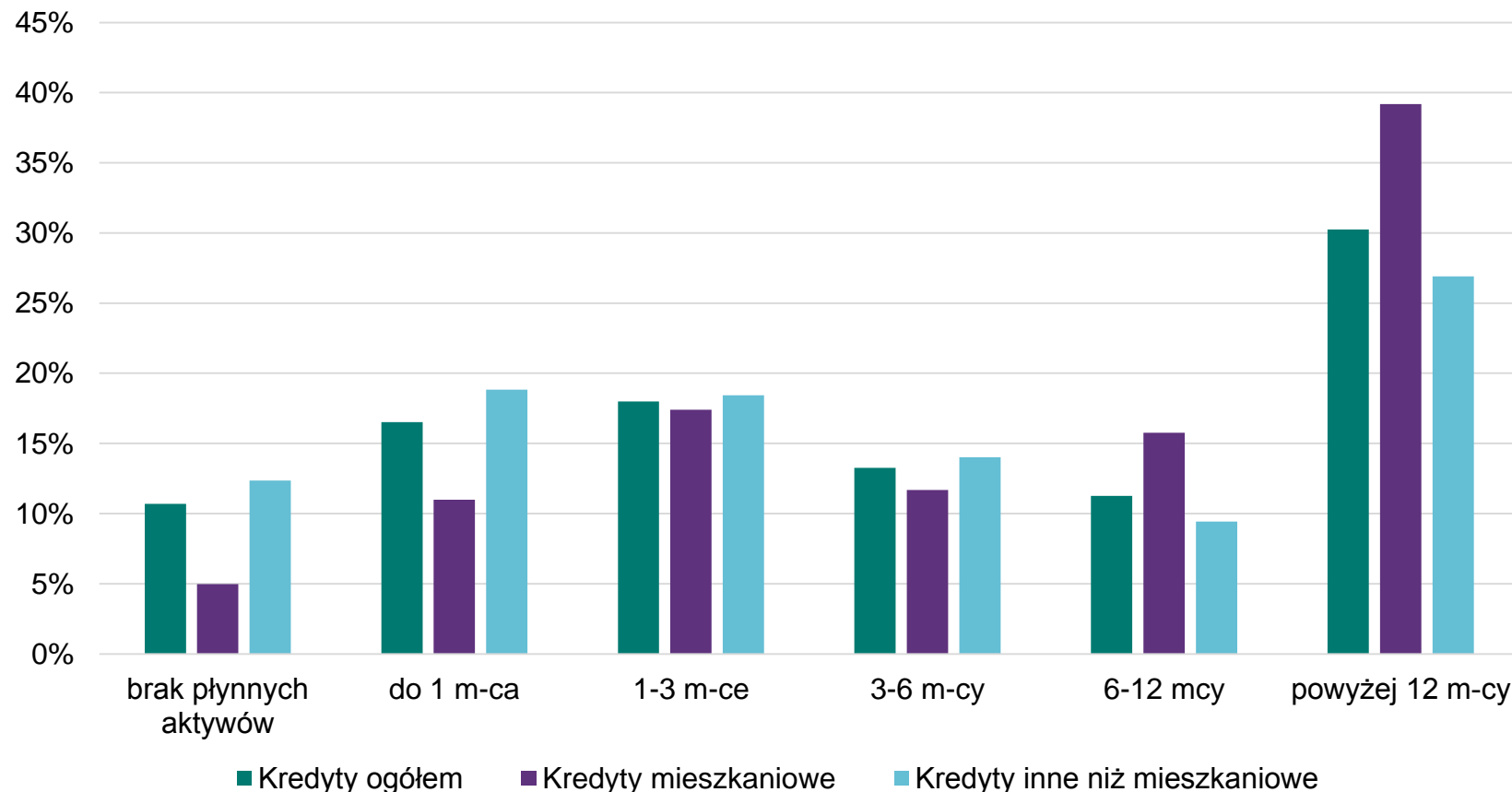
Rozkład *DSTI* w populacji zadłużonych

Źródło: BZGD, NBP.

- Mediana *DSTI netto* ogółem = **14,2%**;
- Mediana *DSTI netto* kredyty mieszkaniowe = **21%**;
- ok. **10%** zadłużonych nadmiernie obciążonych spłatą kredytu;
- ok. **16,5%** z *DSTI* >40% w grupie kredytobiorców mieszkaniowych.
- Relatywnie **najwyższe p-stwo nadmiernego obciążenia spłatą długu** w dwóch różnych grupach zadłużonych:
 - niskie dochody,
 - wysoki majątek netto.

Przez jak długi czas gospodarstwa byłyby w stanie pokryć wzrost kosztów obsługi długu z płynnych aktywów?

Źródło: BZGD, NBP.

- Mediana płynnych aktywów dla zadłużonych = **ok. 1-miesięczny dochód**
- Ponad **50% zadłużonych** wytrzyma wzrost obsługi długu **ponad 3 m-ce**, a **30%** - **ponad rok**;
- Kredytobiorcy mieszkaniowi posiadają relatywnie więcej płynnych aktywów i niemal 40% z nich byłoby w stanie pokryć koszty wzrostu obsługi długu przez ponad 1 rok.

Gospodarstwa domowe w najtrudniejszej sytuacji finansowej

Spełniają jednocześnie 3 warunki:

- wysokie obciążenie spłatą długu (DSTI > 30-40%);
- niski poziom oszczędności (≤1 miesięczny dochód);
- niewielki majątek w stosunku do zadłużenia (DTA>75-100%).

Odsetek zadłużonych gospodarstw w szczególnie trudnej sytuacji finansowej

	Płynne aktywa ≤ 1 m-c dochód	DTA > 0.75	DTA > 1
DSTI > 30%	6,7%	2,3%	1,3%
DSTI > 40%	3,2%	1,2%	0,6%

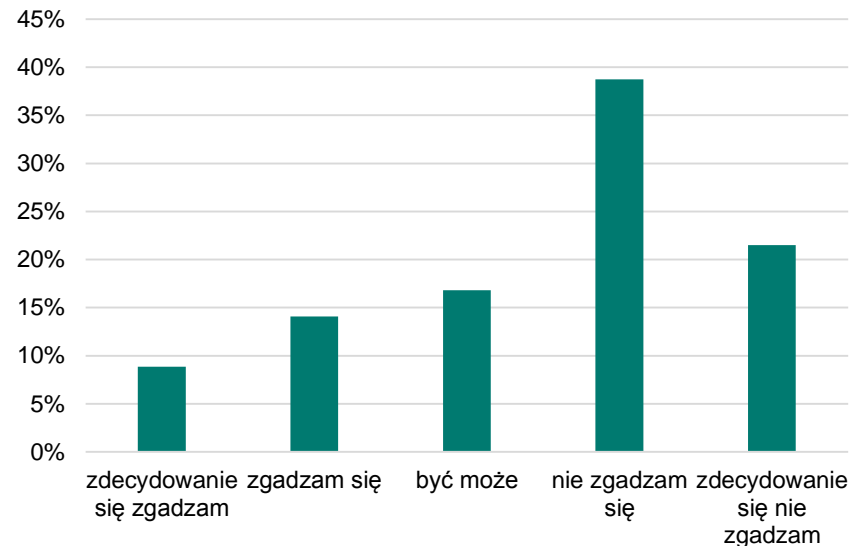
Źródło: BZGD, NBP.

Majątek, dochód a samoocena sytuacji finansowej

Jak ocenia Pan/Pani sytuację finansową?

Czy gospodarstwo jest nadmiernie zadłużone?

Samooceń sytuację finansową jest

- jedynie umiarkowanie powiązana z majątkiem,
- relatywnie silniej, ale nadal umiarkowanie, z bieżącym dochodem i wysokością płynnych aktywów

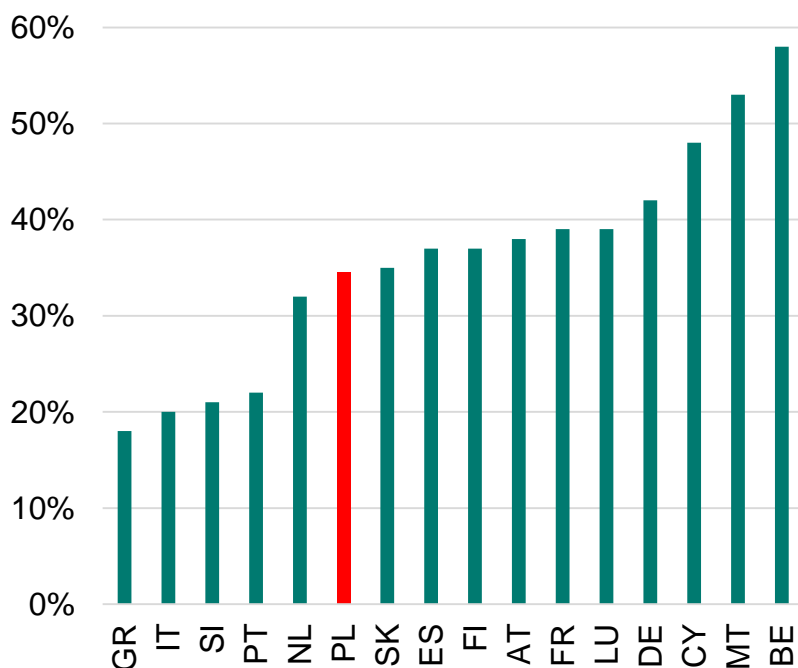
■ Samooceń jest relatywnie słabo powiązana z większością wskaźników zadłużenia

- Każdy kolejny kredyt zwiększa szansę na pogorszenie samooceń o 70%
- Samozatrudnienie i wyższe wykształcenie zmniejsza szansę na określenia się jako nadmiernie zadłużonych

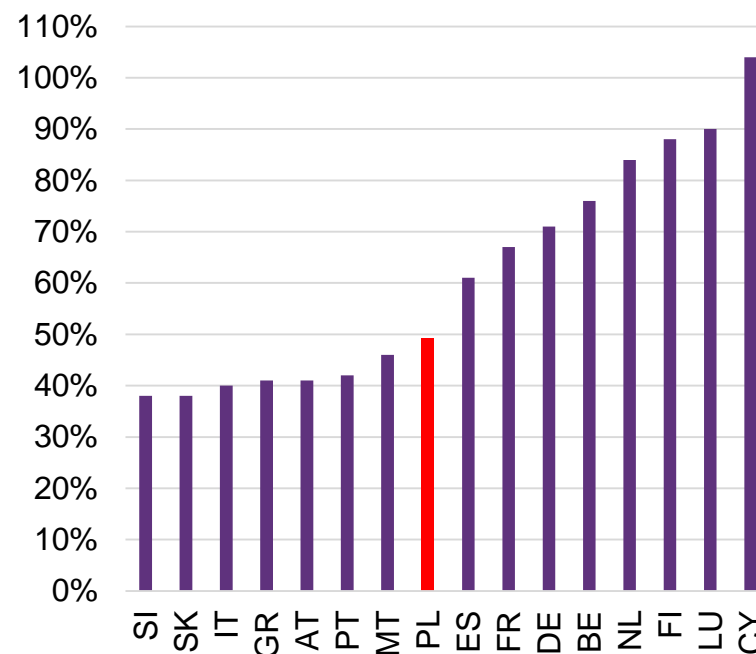
Porównanie wyników BZGD do innych źródeł danych

Stopień pokrycia rzeczywistych wartości aktywów finansowych i zobowiązań gospodarstw domowych w Polsce na tle krajów strefy euro

Aktywa finansowe

Zobowiązania

Źródło: BZGD, NBP, EBC.

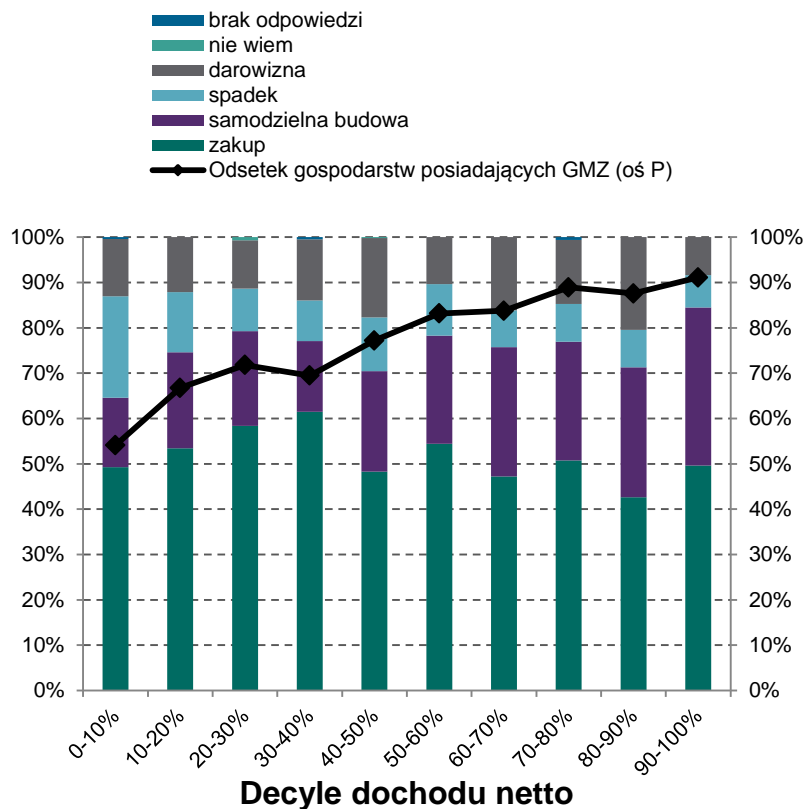
Podsumowanie

- **BZGD wypełnia istotną lukę informacyjną, jaką stanowią szczegółowe dane o majątku i zadłużeniu gospodarstw domowych w Polsce**
- **Wyniki badania za 2014 rok wskazują na:**
 - **Umiarkowany poziom majątku netto w Polsce (ok. 257 tys. zł) i nierówności majątkowych (na tle strefy euro),**
 - **Decydującym składnikiem majątku jest główne miejsce zamieszkania (ok. 80% aktywów), zaś aktywa finansowe mają relatywnie małe znaczenie,**
 - **Duża rola majątku związanego z prowadzoną działalnością gospodarczą wśród zamożniejszych gospodarstw (>25% wartości aktywów),**
 - **Zadłużenie dotyczy ok. 37% gospodarstw i przeciętnie jest niewielkie (ok. 10 tys. zł),**
 - **Płynne aktywa finansowe pozwalają na absorpcję nawet znacznych kosztów obsługi długu przez kilka miesięcy u ponad połowy zadłużonych,**
 - **Są wyższe dla gospodarstw z kredytami mieszkaniowymi i szczególnie wysokie dla tych z kredytami walutowymi,**
 - **Odsetek gospodarstw o trudnej sytuacji finansowej z uwagi na znaczne zadłużenie jest niewielki.**

Slajdy uzupełniające

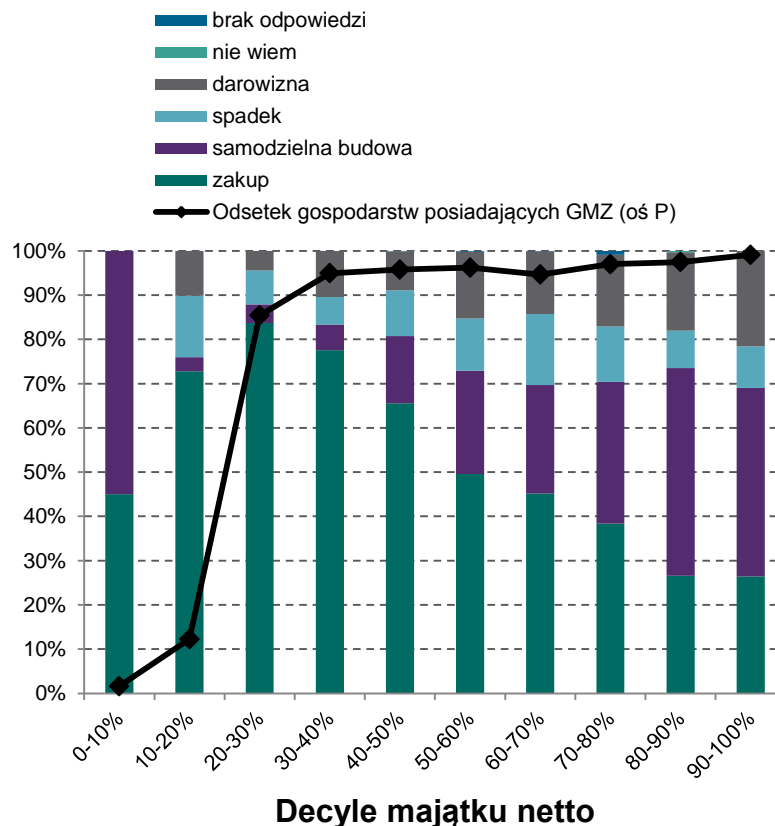
Główne miejsce zamieszkania (GMZ) o dochód i majątek netto

GMZ vs. DOCHÓD

Źródło: BZGD, NBP.

GMZ vs. MAJĄTEK

Źródło: BZGD, NBP.

Dbamy o wartość pieniądza